

ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗДАР ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ ГЕНДЕРЛІК ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖОҒАРЫ
ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ ГЕНДЕРЛІК
БІЛІМ БЕРУ ДИРЕКТОРИЯСЫ**

ҚЫЗДАР
УНИВЕРСИТЕТІ

Алматы 2019

ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗДАР ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ ГЕНДЕРЛІК ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУЛЕР
ИНСТИТУТЫ

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ
ГЕНДЕРЛІК БІЛІМ ДИРЕКТОРИЯСЫ**

Алматы 2019 ж.

Бұл директория республика көлеміндегі жоғары оқу орындарының гендерлік білім беру бағытына арналған элективті курс туралы ақпарат алып, 2018-2019 оқу жылындағы гендерлік білім беру мүмкіндіктерін нақтылауға, мәліметтер жинақтап, статистикалық, сапалық талдау жасауға арналған.

Жоба жетекшілері:

М.М. Дабылгасва – Әлеуметтік және гендерлік ғылыми-зерттеулер институтының аға ғылыми қызметкері, әлеуметтік ғылымдар магистрі

Ж.С. Тлеуқенова – Әлеуметтік және гендерлік ғылыми-зерттеулер институтының аға ғылыми қызметкері, психология ғылымдарының магистрі

КІРІСПЕ

Қазіргі таңда жаһандану үдерісі әйелдер мен ер адамдардың қарым-қатынасындағы ерекшеліктермен қатар олардың, дүниені қабылдаудағы мәдени тәжірибелерінің өзгешеліктерін зерттеуді қажет етеді. Әрбір азаматтың өзін-өзі тану аумағының кеңеюі, адам құқықтары мен еркіндіктерін сақтауды және кемсітушіліктің барлық түрлерін жоюды көздеуі, гендерлік қатынастардың жаңа парадигмасының пайда болуы, әйел мен еркектердің тең мүмкіншіліктерін туғызу-жаңа демократиялық Қазақстанның қалыптасуының жарқын көрінісі. Осыған орай, гендерлік теңдік идеологиясы, гендерлік сана мен гендерлік қатынастардың жаңа үлгісін жасау бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі болып отыр. Айталық, гендерлік индикаторлар әлеуметтік бағдарламаларға енгізіліп, ал гендерлік саясат мемлекеттік саясаттың негізгі бір бөліміне айналғаны белгілі.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 6 желтоқсандағы № 384 жылға дейінгі Отбасылық және гендерлік саясат тұжырымдамасы, Гендерлік саясат саласындағы жетістіктер және өзекті мәселелер бөлімінде *«Қазіргі таңда 38 жоғары оқу орнында "Білім беру", "Гуманитарлық ғылымдар", "Әлеуметтік ғылымдар, бизнес және экономика" салаларында гендерлік теңдік мәселелері қаралатын 60 элективтік курс әзірленіп, енгізілді» делінген.*

Республикада гендерлік білім беру курсы алғаш рет 1999 жылы Абай атындағы Алматы мемлекеттік педагогикалық университетінде «Гендер теориясы» тақырыбында жүргізілді. 2019 жыл Қазақстан Республикасындағы гендерлік білім беруге мәслесіне бағытталған білім беру бағдарламаларының жүргізілуіне 20 жыл толып отыр.

Осы мақсатта Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университетінің жанындағы «Әлеуметтік және гендерлік ғылыми-зерттеулер» институты «Қазақстан Республикасы жоғары оқу орындарында гендерлік сауаттылықты арттыру бойынша жүргізілетін курстар директориясын» даярлауды жоспарлап, ақпан айының 1-10 аралығында республика көлемінде ЖОО басшыларына хат жіберілді.

Зерттеу жұмысы көрсеткендей, жоспар бойынша 92 ЖОО хат жіберіліп, оның ішінде 68 оқу орнымен байланыс жасалынып, 51 жоғары оқу орнынан жауап алынды.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ
«ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТТІК
ҚЫЗДАР ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ»
ШАРАУШЫЛЫҚ ЖҮРГІЗУ
ҚҰҚЫҒЫНДАҒЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК КӘСІПОРНЫ

РЕСПУБЛИКАНСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ
ПРЕДПРИЯТИЕ НА ПРАВЕ
ХОЗЯЙСТВЕННОГО ВЕДЕНИЯ
«КАЗАХСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЖЕНСКИЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ»
МИНИСТЕРСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И
НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

050000, Алматы қаласы, Әйтеке би көшесі, 99
Тел.: 233-18-36, Факс: 233-18-35
E-mail: qazmqpu@gmail.com

050000, город Алматы, ул. Айтеке би, 99
Тел.: 233-18-36, Факс: 233-18-35
E-mail: qazmqpu@gmail.com

08-162 № 166
05.02.19

Жоғары оқу орындарының ректорларына

Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 6 желтоқсандағы № 384 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы 2030 жылға дейінгі отбасылық және гендерлік саясат тұжырымдамасы тармақ 1.2. Гендерлік саясат саласындағы жетістіктер және өзекті мәселелер бөлімінде «Қазіргі таңда 38 жоғары оқу орнында "Білім беру", "Гуманитарлық ғылымдар", "Әлеуметтік ғылымдар, бизнес және экономика" салаларында гендерлік теңдік мәселелері қаралатын 60 элективтік курс әзірленіп, енгізілді».

2019 жыл Қазақстан Республикасындағы гендерлік сауаттандыруды ілгерілендіруге бағытталған білім беру бағдарламаларының жүргізілуіне 20 жыл толып отыр. Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің жанындағы «Әлеуметтік және гендерлік ғылыми-зерттеулер» институты ЖОО мекемелеріндегі гендерлік сауаттылықты арттыру бойынша жүргізілетін курстардың директорысын даярлауды жоспарлап отыр.

Осыған орай Сіз басқарып отырған оқу орнында гендерлік сауаттылықты арттыру бағытында жүргізілетін курс туралы ақпарат алуға қолдау көрсетуіңізді сұраймыз.

Курс туралы ақпаратты ұсыну барысында силлабус, оқу құралы, әдістемелік нұсқаулық, электронды оқулық, монография және т.б. мәліметтерді (word, pdf форматында) **2019 жылдың 10 ақпанына дейін** gender_studies@kazmqpu.kz эл.поштасына жіберулеріңізді сұраймыз.

2018-2019 оқу жылында гендерлік тақырып бойынша курс болмаған жағдайда хатқа жауап жіберулеріңізді сұраймыз.

Ректор

Г.Алдамбергенова

Орынд.: М.Дабылтаева
237-00-60 e-mail: 87474144707@yandex.kz

0003029

Гендерлік білім беру үдерісінің барысын, қазіргі жағдайы мен деңгейін анықтау үшін жүргізілген зерттеу барысында барлық жоғары оқу орындарына жіберілген сұрау хаттың нәтижесінде оқу орындары басшыларынан, бөлім басшыларынан, жауап хат алынды. Гендерлік білім беруге арналған элективті курсы бар оқу орындары 2018-2019 оқу жылына арналған оқу бағдарламаларын, силлабус және әдістемелік оқу құралдарын қоса жіберді.

1-кесте. 2018-2019 оқу жылында гендерлік білім беру курсы бойынша мәлімет берген оқу орны және курс туралы мәліметтер

Университет атауы	Қала атауы	Курс туралы қысқаша сипаттама
<p>әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті</p>	<p>Алматы</p>	<p>Курс атауы: Гендерлік әлеуметтану Кредит саны: 3 (5 ECTS) Курс авторы: Жаназарова З.Ж. Бұл курста гендерлік зерттеулер тарихы, жеке тұлғаның жыныстық мәртебесі, гендерлік теориядағы антология, феминистік теорияның негіздері, гендерлік және дене тәрбиесі, отбасы түрлері, репродуктивті құқы мәселелері қарастырылған.</p>
	<p>Алматы</p>	<p>Курс атауы: Гендерлік психология Кредит саны: 3 (5 ECTS) Курс авторы: Садықова Н.М. Бұл курста гендерлік психологиядағы жыныстар стратификациясы, іскерлік әлемдегі ерлер мен әйелдер, тұлғаның гендерлік сипаттамасы, С.Бэмның гендерлік сызба теориясы, феминизм тарихы мен теориясы, отбасылық қарым-қатынас, отбасы түрлері, жыныс психологиясы, гендерлік әлеуметтену, гендерлік лидерлік, басшы әйелдер рөлі, гендерлік сәйкестік, гендерлің әлеуметтік психологиясы мәселелері қарастырылған.</p>
	<p>Алматы</p>	<p>Курс атауы: Гендерология және феминология Кредит саны: 3 (5 ECTS) Курс авторы: Кылышбаева Б.Н. Бұл курста гендерология және феминология ғылымдарының ұғымы, пәні, объектісі, маркстік тәсілдер, либералды феминизм, постмодерндік</p>

		феминизм, радикалды феминизм, киберфеминизм, гендерология және феминологияның қазіргі заманғы теориялары, Қазақстандағы гендерлік зерттеулер, кедейшілік феминизмі, әйел және бизнес, еркектер мен әйелдер туралы әлеуметтік аңыздар, әлеуметтік жұмыстың гендерлік аспектілері, гендерлік теңдікті, тәртіпті реттеудегі ұлттық идея және механизм, әлеуметтік өзгерістер кезіндегі қазіргі қазақстандық қоғам мәселелері қамтылған
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті	Астана	Курс атауы: Гендер және бірегейлік 2019-2020 оқу жылына жоспарланып отыр
Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті	Алматы	Курс атауы: Гендерлік саясат Кредит саны: 3 (5 ECTS) Курс және семестр: 2 курс, 3 семестр Курс авторы: Аташ Б.М Бұл курста гендерология ілімі, құқықтық қатынастардағы гендер мәселесі және гендерлік білім беру, саясаттағы гендер мәселесі, әйелдердің саяси өмірдегі белсенділігі, әйелдерге қатысты зорлық-зомбылық, әлеуметтік саясаттың гендерлік мәселері, Қазақстанда әйелдердің жағдайын жақсарту әрекетінің Ұлттық жоспары, отбасының гендерлік мәселері, әйелдермен әлеуметтік, қазақ қоғамындағы гендерлік мәселелер.
М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті	Петропавл	Курс атауы: Білім берудегі гендерлік тәсіл Кредит саны: 2 (3 ECTS) Курс және семестр: 2 курс, 3 семестр Курс авторы: «Педагогика және психология» кафедрасы Бұл курста гендерлік теорияның негізгі тұжырымдамалары, ҚР гендерлік теңдік стратегиясы, білім берудегі гендерлік тәсілдің тарихы, білім алушылардың негізгі гендерлік мәдениетінің қалыптасуы, заманауи жағдайда гендерлік білім берудің ерекшелігі, отбасы мен мектепте гендерлік тәрбиенің іске асырылуы, гендерлік

		тәсілді жүзеге асырудың қажеттілігі, ұлдар мен қыздардың дамуындағы психикалық ерекшеліктер, гендерлік дау-дамайлар, қазіргі кездегі гендерлік стереотиптер, педагогтің гендерлік компоненттілігі тақырыптары қарастырылған.
Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті	Қостанай	Курс атауы: Гендерлік психология Кредит саны: 3 (5 ECTS) Курс авторы: Ахметбекова З.Д. Бұл курста гендерлік психологияның ғылым ретінде қалыптасуы, тұлға дамуындағы гендерлік стереотиптер, жетекшілік пен басшылықтың гендерлік спецификасы, тәртіп түрлерінің гендерлік спецификасы, аддективті тәртіптің гендерлік өзгешелігі, ерлі-зайыптылардың гендерлік өзгешеліктері, отбасындағы ата-аналар мен балалардың қарым-қатынасы тақырыптары қарастырылған.
Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті	Көкшетау	Курс атауы: Гендерлік саясат Кредит саны: 3 (5 ECTS) Курс және семестр: 3-курс, 6-семестр Курс авторы: Гленшина Г.М. Бұл курста гендерлік зерттеулер ұғымы, гендерлік стереотиптер, әлемдік философиялық және саяси ойлардағы жыныс мәселесі, әйелдер қозғалысының тарихы, кеңес өкіметі кезіндегі гендерлік идеология, гендерлік теңдік мәселесіндегі халықаралық тәжірибе, гендерлік зерттеулердің антропобиологиялық мәселелері, экономика саласындағы әйелдер мен ерлер, саясаттың гендерлік аспектілері, әлеуметтік сектордағы гендер, гендерлік зорлық-зомбылық мәселелері, гендер: отбасы және мәдениет тақырыптары қарастырылған.
	Көкшетау	Курс атауы: Гендерлік психология Кредит саны: 2 (3 ECTS) Курс және семестр: 2-курс Курс авторы: Мұқытова Ж.Қ. Бұл курста гендерлік психологияның дамуы, шетелдегі гендерлік психологияның дамуы, маскулиндік

		және феминдік туралы түсінік, жыныстық диморфизм, гендерлік ұқсастық, гендерлік стереотип, этностық стереотип, ұлттық стереотип, этникалық стереотип, некелесудегі гендерлік мәселелер, бала тәрбиесіндегі ата-ананың рөлі, әйелдің лидерлік қасиеттерінің көрінісі, лидерліктің кросс-мәдени зерттелуі, ерлер мен әйелдердің еңбек ақы алуағы айырмашылықтары, гендерлік қатынас түрлері, әйел мен ерлер арасындағы конфликт, девианттық қатынастар, гендерлік толеранттылыққа тәрбиелеу жолдары, гендерлік демография, жыныстың қоғамдағы пропорциясы, гендерлік әлеуметтенуге әсер ететін факторлар төңірегінде тақырыптар қамтылған.
М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті	Орал	Курс атауы: Гендерлік әлеуметтану Кредит саны: 2 сынақ бірлігі, 72 сағат Курс және семестр: 3-курс, 6-семестр Курс авторы: Кенжегулова А.А. Бұл курс гендерлік әлеуметтану пәні, гендер және жыныс: әлеуметтанулық және философиялық ғылыми теориялар, қазіргі заманғы қоғамдағы гендерлік әлеуметтендіру, отбасы және неке гендер контекстінде, мемлекеттік саясаттағы гендерлік тәсілдер мәселесі қамтылған.
М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті	Шымкент	Курс атауы: Гендерлік психология Кредит саны: 4 (6 ECTS) Курс және семестр: 2-курс, 4-семестр Курс авторы: Issabayeva A.S. In this course are considered Plato and Aristotle' ideas about gender differences, Jean Jacques Rousseau and his analysis of different behavior norms for men and women gender stereotypes, I.Kant and his division of men and women, the emergence of feminism in France during the Great revolution, women scientists views on the psychology of gender differences, gender stratification in different cultures, methods of research of gender psychology, theories and concepts of gender psychology,

		theories of gender socialization, theories of women psychology, theories of man psychology, differences between men and women in mental phenomena
Қорқыт ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті	Қызылорда	Курс атауы: Гендерлік зерттеулер теориясы мен әдістемесі <i>Курс бойынша толық ақпарат келмеді. Тек хатқа жауап алынды. Элективті курс атауы ғана берілген.</i>
	Қызылорда	Курс атауы: Гендерлік психология <i>Курс бойынша толық ақпарат келмеді. Тек хатқа жауап алынды. Элективті курс атауы ғана берілген.</i>
С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университеті	Өскемен	Курс атауы: Спорттағы гендерлік психология, Жыныстық тәрбие берудегі практикалық психология және спорттағы гендерлік психология Курс бойынша толық ақпарат келмеді. Тек хатқа жауап алынды. Элективті курс атауы ғана берілген.
Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық мемлекеттік университеті	Арқалық	Курс атауы: Гендерлік білім беру: құқықтық және гендерлік сауаттылық <i>Курс бойынша толық ақпарат келмеді. Тек хатқа жауап алынды. Элективті курс атауы ғана берілген.</i>
Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті	Тараз	Курс атауы: Гендерлік саясаттың негіздері Курс бойынша толық ақпарат келмеді. Тек хатқа жауап алынды. Элективті курс атауы ғана берілген.
М.Оспанов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік медицина университеті	Ақтөбе	Курс атауы: Гендерология <i>Курс бойынша толық ақпарат келмеді. Тек хатқа жауап алынды. Элективті курс атауы ғана берілген.</i>
Х.Досмұхамедов атындағы Атырау мемлекеттік университеті	Атырау	Курс атауы: Гендерлік саясат <i>Курс бойынша толық ақпарат келмеді. Тек хатқа жауап алынды. Элективті курс атауы ғана берілген.</i>
М.Тынышбаев атындағы Қазақ көлік және коммуникациялар академиясы	Алматы	Курс атауы: Гендерлік теорияға кіріспе Кредит саны: 2 модуль (90 сағат) Курс авторы: Жарқынбаева Р.С. Бұл курста гендерлік фактордың саяси процестермен байланысы, мемлекет саясатындағы гендерлік өлшемдер, гендерлік қылмыстар, гендерлік

		дискриминация, саяси қатысу мен өкілдікті дамыту, демократиялық саясаттағы және күнделікті өмірдегі, жұмыс орындарындағы гендерлік теңдік.
«НАРХОЗ университеті» акционерлік қоғамы	Алматы	Курс атауы: Гендерлік экономика Кредит саны: 2 Курс және семестр: 2-курс, 3-семестр Курс авторы: А.А Киреева Бұл курста гендерлік зерттеулердің пәнаралық ерекшеліктері, күнделікті өмірдегі гендерлік өндіріс, отбасы, Қазақстан Республикасындағы гендерлік саясат, гендерлік экономика ұғымы, гендерлік теңсіздікке экономикалық талдау, еңбек нарығындағы әйелдердің теңдігі, гендерлік бюджет, үй шаруашылығы экономикасы және еңбек бөлінісі мәселелері қарастырылады.
А.Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	Көкшетау	Курс атауы: Гендерлік психология Кредит саны: 2 Курс авторы: Мұқытова Ж.Қ. Бұл курста гендерлік психологияның дамуы, шетелдегі гендерлік психологияның дамуы, маскулиндік және феминдік туралы түсінік, жыныстық диморфизм, гендерлік ұқсастық, гендерлік стереотип, этностық стереотип, ұлттық стереотип, этникалық стереотип, некелесудегі гендерлік мәселелер, бала тәрбиесіндегі ата-ананың рөлі, әйелдің лидерлік қасиеттерінің көрінісі, лидерліктің кросс-мәдени зерттелуі, ерлер мен әйелдердің еңбек ақы алуағы айырмашылықтары, гендерлік қатынас түрлері, әйел мен ерлер арасындағы конфликт, девианттық қатынастар, гендерлік толеранттылыққа тәрбиелеу жолдары, гендерлік демография, жыныстың қоғамдағы пропорциясы, гендерлік әлеуметтенуге әсер ететін факторлар төңірегінде тақырыптар қамтылған
	Көкшетау	Курс атауы: Гендерлік саясат (Әлеуметтік жұмыс мамандықтары

		<p>үшін) Кредит саны:3 Курс авторы: Тленшина Г.М Бұл курста гендерлік зерттеулер ұғымы, гендерлік стереотиптер, әлемдік философиялық және саяси ойлардағы жыныс мәселесі, әйелдер қозғалысының тарихы, кеңес өкіметі кезіндегі гендерлік идеология, гендерлік теңдік мәселесіндегі халықаралық тәжірибе, гендерлік зерттеулердің антропобиологиялық мәселелері, экономика саласындағы әйелдер мен ерлер, саясаттың гендерлік аспектілері, әлеуметтік сектордағы гендер, гендерлік зорлық-зомбылық мәселелері, гендер: отбасы және мәдениет тақырыптары қарастырылған.</p>
Каспий қоғамдық университеті	Алматы	<p>Курс атауы: Адам құқығы және оны қорғау механизімі Кредит саны: 2 Курс авторы: Мухтарова А.К. Бұл курста Адам және азамат құқығы, құқықтық мемлекеттің қалыптасуы, адам құқығының қалыптасу тарихының хронологиялық тәсілі, адам және азаматтың негізгі құқықтарының класификациясы, адам құқығы туралы халықарлық Билль, саяси құқық, азаматтық құқық, дискриминация түрлері, адам құқықтарына нұқсан келтіру, гендер құрылымы, ұғымы, заңдарға гендерлік сараптама жасау, адам құқықтарының гендерлік өлшемдері, әйелдердің құқықтары, зорлық-зомбылық түрлері, ҚР әйелдерді қорғаудағы ұлттық механизм мәселелері қарастырылған.</p>
Алматы менеджмент университеті	Алматы	<p>Курс атауы: Гендерлік менеджмент Кредит саны: 3 Курс және семестр: 2 Курс авторы: Липовка А.В Бұл курста гендерлік менеджмент пәніне кіріспе, менеджмент теориясы мен тәжірибесіне әйелдердің үлесі, полигендерлік әлемдегі көшбасшылықтың жаңа теориялары,</p>

		гендерлік әлеуметтену және гендерлік бірегейлік, көшбасшылық және гендерлік стереотиптер, қазақстандық гендерлік әлеует, әйелдер немесе ерлер кәсіпкерлігі, адам ресурстарын басқарудағы гендерлік аспект, стресті басқару, уақыты басқару, жеке өмір мәселесіндегі тақырыптар қарастырылған.
КИМЭП	Алматы	Курс атауы: Gender and Public Policy Кредит саны: 3 Курс авторы: Aliya Tankibayeva, PhD, MPA In this course are considered Gender Basic concepts, Sociology of gender in historical and comparative perspective, Contemporary theories and theoretical contributions, Gender and Development. Gender in Economic Context, Engendering Social Policies, Gender and the Labour Markets, Globalization, informatization and gender, Tools for gender mainstreaming in public sector programs and projects, Tools for gender mainstreaming in public sector programs and projects, Gender and Finance, Gender Budgeting, Work-Life interplay. Gender in organizations.
Еуразия гуманитарлық институты	Астана	Курс атауы: Педагогикадағы гендерлік зерттеулер 2019-2020 жж. оқу жылына элективті курс енгізу қарастырылған және «Педагогикалық ғылымдар», «Бизнес, басқару және құқық» курстарына гендер тақырыптарын енгізу жоспарланып отыр.

Элективті курс туралы мәліметтер жинақтау барысында гендерлік мәселемен айналысатын профессор-оқытушы құрамының басым бөлігі әйел оқытушылар екені анықталды. Оның ішінде 21 оқу орнында 13 оқытушы – әйел азаматы, 2 оқытушы – ер азамат, қалған оқу орындарының берген ақпаратта автор туралы мәлімет берілмеген.

2018-2019 оқу жылында гендерлік білім беру мәселелері қоғамдық-гуманитарлық білім беру кафедрасына қарасты «Философия», «Әлеуметтану», «Саясаттану», «Мәдениеттану»,

«Экономика негіздері,» «Отбасы психологиясы» курстарының бағдарламасы аясында қарастырылатын оқу орындары анықталды.

2-кесте 2018-2019 оқу жылында гендерлік білім беру мәселелері басқа пәндерге кіріктірілген оқу орындары туралы мәлімет

Университет атауы	Әлеуметтік-гуманитарлық пәндер атауы
Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті	«Қазақ аруы» курсы аясында гендерлік рөлдер, гендерлік әлеуметтендіру, эногендерлік аспектілер қарастырылады.
«Ұлттық медицина университеті» акционерлік қоғамы	«Әлеуметтану», «Саясаттану», «Мәдениеттану» курстарында қарастырылады.
Құрманғазы атындағы қазақ ұлттық консерваториясы	«Әлеуметтану» курсына қарастырылады.
Академик Е.Букетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті	«Саясаттану», «Философия», «Әлеуметтану» курстарында қарастырылады.
Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті	Әлеуметтану, «экономика» пәндерінде қарастырылады
Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті	«Әлеуметтану», «Отбасы психологиясы» курсына қарастырылады.
Павлодар мемлекеттік педагогикалық университеті	«Әлеуметтану», «Отбасы психологиясы», «Отбасы құқығы» курстарында қарастырылады
Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан Аграрлық-техникалық университет	Философия, Рухани жаңғыру, Әлеуметтану курстарында: гендерлік түсінік, гендерлік әлеуметтену, гендерлік ролдер және т.б. қарастырылған.
Қазтұтыну одағы «Қарағанды экономикалық университеті»	Әлеуметтік жұмыс мамандықтарына арналған «Әйелдермен әлеуметтік жұмыс» элективті курсына қарастырылады.
Еуразия гуманитарлық институты	Педагогика бағыттарындағы курстарда қарастырылған.

Зерттеу жүргізу барысында сауал хатқа бірнеше жоғары оқу орнынан жауап хат алынды. Аталған оқу орындарында алдыңғы оқу жылдарында жүргізілген, 2018-2019 оқу жылында гендерлік білім беру курстарының қарастырылмағандығын хабарлаған. Бұл оқу орындары туралы мәлімет келесі кестеде берілген.

3-кесте. 2018-2019 оқу жылында гендерлік білім беру курсы оқылмайтын оқу орындар тізімі

№	Университет атауы	Қалалар
1.	Қазақ ұлттық аграрлық университеті	Алматы
2.	Т.Жүргенов атындағы қазақ ұлттық өнер академиясы	Алматы
3.	Қ.Сәтбаев атындағы қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	Алматы
4.	Абай атындағы ұлттық педагогикалық университеті	Алматы
5.	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университеті	Қостанай
6.	І. Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	Талдықорған
7.	Ш.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университеті	Ақтау
8.	Шәкәрім атындағы Семей мемлекеттік университеті	Семей
9.	Абылайхан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері факультеті	Алматы
10.	Нур-Мубарак Ислам мәдениеті Египет университет	Алматы
11.	Сулеймен Демирель университеті	Алматы
12.	Алматы энергетика және байланыс университеті	Алматы
13.	Алматы технологиялық университеті	Алматы
14.	Атырау мұнай және газ университеті	Атырау
15.	Еуразия технологиялық университеті	Алматы
16.	М. Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университет	Қостанай
17.	Туран-Астана университеті	Астана
18.	Қазақстан-Ресей медицина университеті	Алматы
19.	Қазақ қатынас жолдары университеті	Алматы
20.	Маңғыстау гуманитарлық-техникалық университет	Ақтау

21.	Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	Қостанай
-----	---	----------

Республика көлемінде жүргізілген бұл зерттеу гендерлік білім беру мәселелерінің қазіргі жағдайын сипаттап, директория әзірлеу барысында жүйелі ақпарат алуға мүмкіндік берді. Болашақта осы әзірленген директория бастамасын әр оқу жылында дайындауды қолға алып, дәстүрлі жинақ жасауды қолға алу қажеттілігін тудырып отыр.

Сонымен қатар, бұл зерттеу барысында ақпарат алу деңгейінде көптеген кедергілер болды. Ол кедергілерге жеке тоқталсақ:

- Жоғары оқу орындарына хат жіберу барысында, ақпаратты ұсыну тәртібі, мерзімі, байланыс түрі нақты көрсетілсе де барлық оқу орындарына жеке хабарласып, өтініш жасау арқылы ақпарат алынды.

- Қазіргі қоғамдық қатынастардағы әлеуметтік өзгерістердің жаңа сипат алуына байланысты гендерлік теңдік мәселелерінің бүгінде өзектілігі артып отыр. Осы мақсатта үздіксіз білім беру жүйесіндегі болашақ ұрпақты гендерлік сауаттандыру маңыздылығын ескеретін болсақ, республика көлеміндегі жоғары білікті, кәсіби мамандарды даярлайтын жетекші оқу орындарының өзінде гендерлік білім беру мәселесінің өз деңгейінде болмауы және ол оқу орындарының еш жауапсыз қалып, жіберілген сұрау хатқа жауап бермеуінің өзі үлкен кедергілер келтірді.

- Сондай-ақ республика көлеміндегі ер азаматтар білім алатын азаматтық емес жоғары оқу орындарындағы гендерлік білім беру мәселесінің деңгейін анықтау мақсатында хат жолданып байланыс жасауға тырыстық, бірақ бұл әрекеттер еш нәтижесіз аяқталды.

- Ақпаратты өңдеу барысында директория даярлау талаптарына қажетті мәліметтерді алу қиындық тудырды. Олар элективті курс авторлары туралы мәліметтер, кредит саны, жүргізілетін семестрі және кейбір оқу орындары тек курс атауын ғана көрсетіп, оқу бағдарламасының бекітілген нұсқасын жіберуден бас тартты.

- Тағы бір үлкен кедергі ол жоғары оқу орындарымен байланыс жасау барысында болды. Себебі, көп оқу орындарының электронды пошталары дұрыс болмай шықты. Университет сайттарындағы көрсетілген байланыс телефондарымен байланысу мүмкін болмады, университеттердің құжат айналым бөліміне хабарласып, хатқа жауапты тұлғалармен байланыс жасау барысында, жауапты тұлғамен байланысу қиындықтары үлкен кедергі тудырды.

ҚОРЫТЫНДЫ

Бұл директория қазіргі ЖОО арасындағы гендерлік білім берудің статистикалық деңгейін, тақырыптық-мазмұндық құрылымның сапасын, курс құрастырушыларының ғылыми әлеуетін және білім алушылардың курс ерекшелігіне байланысты қамтылуын анықтауға толық мәлімет береді.

Еліміз тәуелсіздік алған жылдан бастап гендерлік теңдік және гендерлік білім беру мәселесі қолға алынып, мемлекеттік саясат деңгейінде қолдап келеді.

Қазақстан Республикасындағы гендерлік білімнің маңыздылығын біз мына үш мәнмәтінде көре аламыз:

- ✓ Халықаралық келісімдер жетістігінің контекстінде.
- ✓ Гендерлік білімді дамытудың нормативтік негізін қалыптастыру контекстінде.
- ✓ Осы мәселемен айналысатын әлеуметтік институттардың қалыптасу мен даму контекстінде [2].

Бұл директорияны әзірлеу барысында республика көлемінде жоғары оқу орындарынан ақпарат алынып, талау жасалынды.

Нәтижесінде:

1. Гендерлік білім беру курсы республика көлеміндегі 21 жоғары оқу орнында жүргізіледі, бұл дегеніміз барлық жоғары оқу орындарының 18% ғана құрап отыр;
2. 9 ЖОО-да гендерлік білім мәселелері гуманитарлық пәндердің ішінде қарастырылады;
3. 21 оқу орнында 2018-2019 оқу жылында гендерлік білім беру бағыты бойынша элективті курс бағдарламалары енгізілмеген;
4. Көптеген оқу бағдарламаларында бағдарлама авторы, кредит саны, курсы көрсетілмеген, нәтижесінде толық жан-жақты талдау жасауға кедергілер болды;
5. Мәлімет алынған барлық курстардың негізгі бағыты «Гендерлік психология» курсына арналған.

Жинақталған ақпараттарға талдау жасау барысында жоғары оқу орындары арасындағы гендерлік білім берудің болашақта жүйелі дамуын жетілдіру үшін мынадай ұсыныстар туындап отыр.

- ❖ Жоғары оқу орындарында мазмұнын жаңарта отырып, саны жағынан да, сапасы да гендерлік білімді дамытуды қамтамасыз ету қажет. Гендерлік проблемалар бойынша оқытылатын курстар мазмұны ғылыми негізделген ақпараттармен жаңартылуы тиіс;
- ❖ Бакалавриат, магистратура және докторантура бағдарламаларында гендерлік мәселелер бойынша ғылыми зерттеулердің өсуін қамтамасыз ету қажет;

- ❖ Гендерлі бойынша бірінші кезекте қазақ тілінде, сондай-ақ орыс, ағылшын және басқа да тілдерде (мамандар болған жағдайда) оқу, оқу-әдістемелік монографиялар шығару – маңызды мәселелердің бірі;
- ❖ Өткен 20 жыл ішінде еліміздің жоғары оқу орындарында гендерлік курстарды оқыту ресми түрде енгізілген сәттен бастап халықаралық, республикалық, жоғары оқу орны ұйымдастыруымен ғылыми-практикалық конференциялар, симпозиумдардағы жеке секциялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер, тренингтер, жазғы мектептер, зерттеу презентациялары, біліктілікті арттыру курстары және т. б. көптеген іс-шаралар өткізілді;
Дегенмен, жаңа технологиялар мен қоғамдық үрдістердің жаңашылдығын ескере отырып, гендерлік мәселелерді зерттеуде, зерттеу жұмыстарының қорытындыларын жариялауда жаңаша креативті форматтар қолдану қажет. Ғалымдар, жоғары оқу орындарының оқытушылары, білім алушылары және ҮЕҰ арасында ашық бейресми талқылаудың жаңа креативті нысандарын іздеген жөн. Ашық пікір алмасу алаңдары мен талқылаулар барысында TEDx сияқты талқылаудың жаңа форматтарын және уақытпен тексерілген формаларды (воркшоптар, пікірталастар, жаңа басылымдарды таныстыру және талқылау, авторлар мен қоғам қайраткерлерімен кездесулер, көпшілік оқулар, авторлық дәрістер, әлеуметтік жобалар) үздіксіз білім берудің барлық деңгейлерінде гендерлік білім беруді дамытуда пайдалану қажет;
- ❖ Интернетте гендерлік мәселелер бойынша ақпараттық ресурстар мен әлеуметтік желілердегі пікірталас алаңдарын құру мәселесі маңыздылығын көрсетіп отыр;
- ❖ Гендерлік мәселелермен айналысатын профессор-оқытушы құрамы, зерттеушілер мен білім алушылар өз зерттеулерінің нәтижелерімен, тәжірибесімен үнемі алмасып отыруы тиіс. ЖОО-ның, колледждердің және мектептердің зерттеушілері мен оқытушыларының институцияланған, сондай-ақ бейресми желілік байланыстар арқылы республика көлемінде гендерлік білім беруді кеңінен дамытуға ықпал етуі тиіс;
- ❖ Қазақстандағы гендерлік білім беру және ғылыми-әлеуметтік зерттеулер бойынша бірыңғай ұлттық портал құруды ұсынамыз www.gender.kz
- ❖ Еліміздің ЖОО мен ғылыми-зерттеу институттары, орталықтары алыс және жақын шетелдердің гендерлік тақырыпта зерттеу жүргізетін ғалымдармен бірге халықаралық ғылыми байланыстарды белсенді дамытуы керек. Модульдік курстар,

арнайы қонақ дәрістер, семинарлар мен воркшоптарды өткізу үшін ғалымдарды шақыру, алдын ала жоспарлануы және бюджет немесе жоғары оқу орындарының қаражаты есебінен қаржыландыруы тиіс;

- ❖ Академиялық ұтқырлық пен ғылыми тағылымдамалар аясында бакалавриат, магистратура, докторантура білім алушыларын жетекші ғылыми-зерттеу орталықтарына, университеттерге, кітапханаларға және т. б. жіберу қажет.
- ❖ Халықаралық рейтингтік басылымдардың өлшемдеріне сәйкес келетін гендерлік мәселелер бойынша мамандандырылған ғылыми журналды дайындауда жүйелі жұмыс жүргізу мақсатында ҚазМемҚызПУ мақалаларды жариялау үшін негізгі басылым ретінде ҚР БжҒМ БҒСБК ұсынған басылымдардың тізіміне кіретін Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университетінің «ХАБАРШЫ» журналын ұсынамыз.

ШАКИРОВА СВЕТЛАНА МАХМУТОВНА, ф.ғ.к,
ҚазМемҚызПУ Ғылым және инновациялар жөніндегі департамент
директоры
Алматы қ., Айтеке би к. 99, каб. 104,
Жұмыс телефоны: 8 (727) 237 00 18
моб. 8 777 372 72 18
email: s.shakirova@kazmkpu.kz
www.kazmkpu.kz

ТОЛЕУТАЙ ҰЛПАН, PhD доктор
Әлеуметтік және гендерлік ғылыми-зерттеу институтының директоры
Адрес: Қазақстан Республикасы, 050000
Алматы қаласы, Әйтеке би, 111, кабинет 23
Тел.: +7 727 237 00 60
E-mail: gender_studies@kazmkpu.kz; gender.zhenpu@mail.ru

[Gender Instityty](#)

КАЗАХСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЖЕНСКИЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ
СОЦИАЛЬНЫХ И ГЕНДЕРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

**ДИРЕКТОРИЯ ГЕНДЕРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

Директория содержит информацию о преподавании элективных курсов по гендерной проблематике в высших учебных заведениях Казахстана в 2018-2019 учебном году, об их содержании, предметной специфике и распространении в разных городах страны.

Исполнители проекта:

М.М. Дабылгаева - старший научный сотрудник Института социальных и гендерных исследований, магистр социальных наук

Ж.С. Тлеуменова - старший научный сотрудник Института социальных и гендерных исследований, магистр психологических наук

Введение

В настоящее время процесс глобализации требует изучения особенностей взаимоотношений женщин и мужчин, а также особенностей их культурного опыта восприятия мира. Расширение территории самопознания каждого гражданина, сохранение прав и свобод человека и искоренение всех форм дискриминации, появление новой парадигмы гендерных отношений, создание равных возможностей женщин и мужчин - яркий пример становления нового демократического Казахстана. В этой связи одним из актуальных вопросов сегодняшнего дня является идеология гендерного равенства, создание новой модели гендерного сознания и гендерных отношений. Как известно, гендерные индикаторы внедрены в социальные программы, а гендерная политика стала одним из основных разделов государственной политики.

«Концепция семейной и гендерной политики в Республике Казахстан до 2030 года», утвержденная Указом №384 Президента Республики Казахстан от 6 декабря 2016 года в п.1.2. гласит: в настоящее время в 38 вузах разработаны и внедрены 60 элективных курсов, в которых рассматриваются вопросы гендерного равенства в сферах образования, гуманитарных наук, социальных наук, бизнеса и экономики.

Начало преподавания гендерных дисциплин в вузах страны было положено в 1999 году при поддержке ПРООН. Впервые в республике обязательный курс по гендерной тематике был включен в программу в Алматинском государственном университете имени Абая (ныне КазНПУ им. Абая).

В последующие годы наблюдался быстрый рост числа вузов (порядка 38), где было внедрено преподавание 60 гендерных курсов, и число преподавателей, учёных, аспирантов, соискателей, докторантов, проводящих исследования в различных областях социальных и гуманитарных наук.

2019 год ознаменован 20-летием реализации образовательных программ в системе высшего образования Республики Казахстан, направленных на продвижение гендерного равенства.

Проект «Директория элективных курсов по гендерной проблематике в вузах Республики Казахстан» инициирован Научно-исследовательским институтом социальных и гендерных исследований при Казахском государственном женском педагогическом университете.

От имени ректора КазГосЖенПУ с 1 по 10 февраля 2019 г. было направлено официальное письмо-запрос ректорам 92 вузов республики.

В ходе проведенного исследования получена информация о состоянии гендерного образования в высших учебных заведениях республики. Были проанализированы ответы руководителей учебных заведений, их структурных подразделений, имеющих элективные курсы по гендерному образованию. Были получены действующие учебные программы, syllabus и методические пособия, которые будут использоваться в 2019-2020 учебном году.

Таблица 1. Список вузов, где ведется преподавание курсов по гендерной тематике в 2018-2019 учебном году

Название университетов	Города	Краткое описание курса
Казахский национальный университет им. Аль-Фараби	Алматы	<p>Название курса: Социология гендера Количество кредитов: 3 (5 ECTS) Курс и семестр: Автор курса: Жаназарова З.Ж. В курсе рассматриваются вопросы истории гендерных исследований, антологии гендерной теории, основы феминистской теории, гендерного и физического воспитания, видов семьи, репродуктивных прав.</p>
	Алматы	<p>Курс атауы: Гендерная психология Кредит саны: 3 (5 ECTS) Автор курса: Садыкова Н.М. В курсе рассмотрены стратификация полов в гендерной психологии, гендерная характеристика личности, мужчины и женщины в деловом мире, теория гендерной схемы Бем, история и теория феминизма, семейные отношения, виды семьи, гендерная психология, гендерная социализация, гендерное лидерство, роль женщин руководителей, гендерное соответствие, социальная психология гендера.</p>
	Алматы	<p>Название курса: Гендерология и феминология Количество кредитов: 3 (5 ECTS) Автор курса: Кылышбаева Б.Н. В данном курсе рассмотрены понятие, предмет, объект гендерологии и феминологии, марксистские подходы, либеральный феминизм, постмодернистский феминизм,</p>

		радикальный феминизм, киберфеминизм, гендерология и современные теории феминологии, гендерные исследования в Казахстане, феминизм бедности, социальные стереотипы о женщинах и мужчинах, гендерные аспекты социальной работы, национальная идея и механизм регулирования гендерного равенства, проблемы современного казахстанского общества в процессе социальных изменений.
Евразийский национальный университет им.Л.Н.Гумилева	Астана	Название курса: Гендер и идентичность Более подробная информация по курсу не предоставлена.
Казахский государственный женский педагогический университет	Алматы	Название курс: Гендерная политика Количество кредитов: 3 (5 ECTS) Курс и семестр: 2 курс, 3семестр Автор курса: Аташ Б.М. В этом курсе изучаются гендерология, проблемы гендера в правовых отношениях и гендерное образование, проблемы гендера в политике, активность женщин в политической сфере, насилие в отношении женщин, гендерные проблемы социальной политики, Национальный план действий по улучшению положения женщин в Казахстане, гендерные проблемы семьи, социальные проблемы женщин, гендерные проблемы в казахском обществе.
Северо-Казахстанский государственный университет им. М.Козыбаева	Петропавл	Название курса: Гендерный подход в гендерном образовании Количество кредитов: 2 (3 ECTS) Курс и семестр: 2 курс, 3семестр Автор курса: Кафедра " Педагогика и психология» В данном курсе рассмотрены основные концепции гендерной теории, Стратегия гендерного равенства в РК, история гендерного подхода в образовании, формирование основной гендерной культуры обучающихся, особенности гендерного образования в современных условиях, реализация

		гендерного воспитания в семье и школе, необходимость реализации гендерного подхода, психические особенности в развитии мальчиков и девочек, гендерные конфликты, гендерные стереотипы в настоящее время, гендерная компонентность педагога.
Костанайский государственный педагогический университет	Костанай	Название курса: Гендерная психология Количество кредитов: 3 (5 ECTS) Курс и семестр: Автор курса: Ахметбекова З.Д. В данном курсе рассмотрены темы становления гендерной психологии как науки, гендерные стереотипы в развитии личности, гендерная специфика руководства, гендерная специфика видов поведения, гендерная специфика аддективного поведения, гендерные различия супругов, отношения родителей и детей в семье.
Кокшетауский государственный университет им. Ш.Уалиханова	Кокшетау	Название курса: Гендерная политика Количество кредитов: 3 (5 ECTS) Курс и семестр: 3 курс, 6 семестр Автор курса: Тленшина Г.М. В данном курсе рассмотрены понятие гендерных исследований, гендерные стереотипы, проблемы пола в мировой философской и политической мысли, история женского движения, гендерная идеология в Советском Союзе, международный опыт в вопросах гендерного равенства, антропобиологические вопросы гендерных исследований, женщины и мужчины в сфере экономики, гендерные аспекты политики, гендер в социальном секторе, вопросы гендерного насилия, гендерные аспекты семьи и культуры.
	Кокшетау	Название курса: Гендерная психология Количество кредитов: 2 (3 ECTS) Курс и семестр: 2 курс Автор курса: Муқытова Ж.К., академический доцент

		<p>В данном курсе рассматриваются вопросы развития гендерной психологии, история гендерной психологии за рубежом, представления о маскулинности и фемининности, полового диморфизма, гендерной идентичности, гендерных стереотипов, этнических стереотипов, гендерных проблем в браке, роли родителей в воспитании ребенка, проявления лидерских качеств женщины, кросс-культурного исследования лидерства, различия в оплате труда мужчин и женщин, виды гендерных отношений, конфликты между женщинами и мужчинами, девиантные отношения, факторы, влияющие на гендерную социализацию.</p>
<p>Западно-Казахстанский государственный университет им. М.Утемисова</p>	Орал	<p>Название курса: Гендерная социология Количество кредитов: 2зач.ед., 72 часов Курс и семестр: 3 курс, 6 семестр Автор курса: Кенжегулова А.А. Данный курс включает в себя предмет гендерной социологии, гендер и пол: социологическую и философско-научную теорию, гендерную социализацию в современном обществе, гендерные подходы в контексте гендерного равенства в семье и браке, в государственной политике.</p>
<p>Южно-Казахстанский государственный университет им. М.О. Ауезова</p>	Шымкент	<p>Название курса: Гендерная психология Количество кредитов: 4 (6 ECTS) Курс и семестр: 2 курс, 4 семестр Автор курса: Issabayeva A.S. In this course are considered Plato and Aristotle' ideas about gender differences, Jean Jacques Rousseau and his analysis of different behavior norms for men and women, gender stereotypes, I.Kant and his division of men and women, the emergence of feminism in France during the Great revolution, women scientists' views on the psychology of gender differences, gender stratification in different cultures, methods</p>

		of research of gender psychology, theories and concepts of gender psychology, theories of gender socialization, theories of women's psychology, theories of men's psychology, differences between men and women in mental phenomena
Кызылординский государственный университет им. Коркыт ата	Кызылорда	Название курса: Теория и методика гендерных исследований <i>Более подробная информация не предоставлена.</i>
	Кызылорда	Название курса: Гендерная психология <i>Более подробная информация не предоставлена.</i>
Восточно-Казахстанский государственный университет им.С.Аманжолова	Усть-Каменогорск	Курс атауы: Гендерная психология в спорте, Практическая психология в половом воспитании и гендерная психология в спорте <i>Более подробная информация не предоставлена.</i>
Аркалыкский государственный университет им. Ы.Алтынсарина	Аркалык	Название курса: Гендерное образование: правовая и гендерная грамотность <i>Более подробная информация не предоставлена.</i>
Таразский государственный педагогический университет		Название курса: Основы гендерной политики <i>Более подробная информация по курсу не предоставлена.</i>
Западно-Казахстанский государственный медицинский университет им. М.Оспанова	Актобе	Название курса: Гендерология <i>Более подробная информация не предоставлена.</i>
Атырауский государственный университет им. Х.Досмухамедова		Название курса: Гендерная политика <i>Более подробная информация не предоставлена.</i>
Казахская академия транспорта и коммуникации им. М.Тынышпаева	Алматы	Название курса: Введение в теорию гендера Количество кредитов: 2 модуль (90 сағат) Курс и семестр: Автор курса: Жаркынбаева Р.С. В данном курсе изучаются связь гендерного фактора с политическими

		<p>процессами, гендерные критерии в политике государства, гендерные преступления, гендерная дискриминация, развитие политического участия и представительства, гендер в публичной политике, повседневной жизни и на рабочем месте.</p>
<p>Акционерное общество «Университет НАРХОЗ»</p>	<p>Алматы</p>	<p>Название курса: Гендерная экономика Количество кредитов: 2 Курс и семестр: 2 курс, 3 семестр Автор курса: Киреева А.А. В данном курсе рассматриваются вопросы междисциплинарных особенностей гендерных исследований, гендерного производства в повседневной жизни, семьи, гендерной политики в Республике Казахстан, понятия гендерной экономики, экономического анализа гендерного неравенства, равенства женщин на рынке труда, гендерного бюджетирования, экономики домашнего хозяйства и разделения труда.</p>
<p>Кокшетауский университет им А.Мырзахметов</p>	<p>Кокшетау</p>	<p>Название курса: Гендерная психология Количество кредитов: 2 Автор курса: Мукытова Ж.К., академический доцент В данном курсе рассматриваются вопросы развития гендерной психологии, история гендерной психологии за рубежом, представления о маскулинности и фемининности, полового диморфизма, гендерной идентичности, гендерных стереотипов, этнических стереотипов, гендерных проблем в браке, роли родителей в воспитании ребенка, проявления лидерских качеств женщины, кросс-культурного исследования лидерства, различия в оплате труда мужчин и женщин, виды гендерных отношений, конфликты между женщинами и мужчинами, девиантные отношения, факторы, влияющие на гендерную</p>

		социализацию.
	Кокшетау	<p>Название курса: Гендерная политика (для специальности социальная работа)</p> <p>Количество кредитов: 3</p> <p>Автор курса: Тленшина Г.М</p> <p>В данном курсе рассмотрены понятие гендерных исследований, гендерные стереотипы, проблемы пола в мировой философской и политической мысли, история женского движения, гендерная идеология в Советском Союзе, международный опыт в вопросах гендерного равенства, антропобиологические вопросы гендерных исследований, женщины и мужчины в сфере экономики, гендерные аспекты политики, гендеры в социальном секторе, вопросы гендерного насилия, гендерные аспекты семьи и культуры.</p>
Каспийский общественный университет	Алматы	<p>Название курса: Права человека и механизмы их защиты</p> <p>Количество кредитов: 2</p> <p>Автор курса: Мухтарова А.К.</p> <p>В данном курсе рассматриваются вопросы прав человека и гражданина, формирования правового государства, хронологического подхода в истории становления прав человека, классификация основных прав человека и гражданина, международный билль о правах человека, политическое право, гражданское право, формы дискриминации, ущемления прав человека, структура гендера, понятие гендерной экспертизы законов, гендерных критериев прав человека, права женщин, формы насилия, национальный механизм защиты женщин в РК.</p>
Алматы менеджмент университет	Алматы	<p>Название курса: Гендерный менеджмент</p> <p>Количество кредитов: 3</p> <p>Курс и семестр: 2</p> <p>Автор курса: Липовка А.В</p> <p>В данном курсе рассмотрены введение в дисциплину гендерного менеджмента,</p>

		вклад женщин в теорию и практику менеджмента, новые теории лидерства в полигендерном мире, гендерная социализация и гендерная идентичность, лидерство и гендерные стереотипы, гендерный потенциал Казахстана, женское и мужское предпринимательство, гендерный аспект в управлении человеческими ресурсами, управление стрессом, управление временем, вопросы личной жизни.
КИМЭП	Алматы	<p>Название курса: Gender and Public Policy</p> <p>Количество кредитов: 3</p> <p>Автор курса: Aliya Tankibayeva, PhD, MPA</p> <p>In this course are considered Gender Basic concepts, Sociology of gender in historical and comparative perspective, Contemporary theories and theoretical contributions, Gender and Development. Gender in Economic Context, Engendering Social Policies, Gender and the Labour Markets, Globalization, informatization and gender, Tools for gender mainstreaming in public sector programs and projects, Tools for gender mainstreaming in public sector programs and projects, Gender and Finance, Gender Budgeting, Work-Life interplay. Gender in organizations.</p>
Евразийский гуманитарный университет	Астана	<p>Название курса: Гендерные исследования в педагогике</p> <p>В 2019-2020 учебном году предусмотрено внедрение элективных курсов «Педагогические науки», "Бизнес, управление и право". В их содержание планируется включить тематику гендера. Планируется разработать учебный комплекс на 2019-2020 учебный год.</p>

В ряде высших учебных заведений в 2018-2019 учебном году гендерная проблематика изучалась в рамках таких курсов, как «Философия», «Социология», «Политология», «Культурология»,

«Основы экономики», «Психология семьи». Список этих учебных заведений представлен ниже.

Таблица 2. Список вузов, где гендерные вопросы были включены в содержание других предметов в 2018-2019 учебном году

№	Университеты	Социогуманитарные предметы, в содержании которых рассматриваются вопросы гендера
1.	Карагандинский государственный университет им. академика Е.Букетов	«Политология», «Философия» «Социология»
2.	Карагандинский государственный технический университет	«Социология», «Экономика»
3.	Акционерное общество «Национальный медицинский университет»	«Политология», «Социология» «Культурология» «
4.	Южно-Казахстанский государственный педагогический университет	«Социология», «Семейная психология»
5.	Карагандинский экономический университет	«Социальная работа с женщинами» для специальностей «Социальная работа»
6.	Казахская национальная консерватория им. Курмангазы	«Социология»
7.	Евразийский гуманитарный институт	«Педагогика»
8.	Павлодарский государственный педагогический университет	«Политология», «Психология семьи», «Социология», «Семейное право»
9	Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана	«Философия», «Социология», «Рухани жаңғыру»

В ходе проведения исследования было получены письма из нескольких вузов, в которых сообщалось, что в 2018-2019 учебном году курсы гендерного образования не преподавались. Однако в предыдущие годы они были представлены в программе обучения. Сведения об этих учебных заведениях представлены в следующей таблице.

Таблица 3. Список вузов, в которых гендерные курсы не были включены в учебную программу в 2018-2019 учебном году

№	Название города	Название университета
1.	Алматы	Казахский национальный аграрный университет
2.	Алматы	Казахская национальная академия искусств им. Т.Жургенова

3.	Алматы	Казахский национальный исследовательский технический университет им. К.Сатпаева
4.	Алматы	Казахский национальный педагогический университет им. Абая
5.	Қостанай	Қостанайский государственный университет им. А. Байтурсынова
6.	Талдықорған	Жетысуский государственный университет им.И. Жансугурова
7.	Ақтау	Каспийский государственный университет технологий и инжиниринга имени Ш.Есенова
8.	Семей	Семипалатинский государственный университет им.Шакарима
9.	Алматы	Казахский университет международных отношений и мировых языков
10.	Алматы	Египетский университет исламской культуры Нур-Мубарак
11.	Алматы	Университет Сулеймена Демиреля
12.	Алматы	Алматинский университет энергетики и связи
13.	Алматы	Алматинский технологический университет
14.	Атырау	Атырауский университет нефти и газа
15.	Алматы	Евразийский технологический университет
16.	Қостанай	Қостанайский инженерно-экономический университет им. М.Дулатова
17.	Астана	Университет Туран-Астана
18.	Алматы	Казахстанско-Российский медицинский университет
19.	Алматы	Казахский университет путей сообщения
20.	Ақтау	Мангистауский гуманитарно-технический университет
21.	Қостанай	Қостанайский инженерно-экономический университет

Данное исследование, проведенное в масштабе республики, позволяет охарактеризовать общее состояние гендерного образования в Казахстане. Считаем целесообразным в каждом последующем учебном году обновлять и актуализировать содержание директории.

Трудности и ограничения

В ходе исследования мы столкнулись с рядом препятствий в получении информации.

1 При отправке писем в высшие учебные заведения нами были четко указаны сроки, порядок предоставления информации, виды связи. Однако основная информация была получена нами лишь при

непосредственном обращении во все учебные заведения и общении с ответственными лицами.

2 Вузы, не отреагировавшие на наши запросы, не вошли в директорию.

3 С целью определения состояния гендерного образования в **негражданских** вузах, нами были направлены письма и предпринимались попытки связаться с ними, однако эти действия не дали результатов.

4 В процессе обработки данных возникали трудности в получении необходимой информации. Некоторые вузы отказались направить утвержденную версию учебной программы, указав лишь название курса, данные об авторе элективного курса, количество кредитов и семестр.

5 Кроме этого, мы столкнулись с таким препятствием в коммуникации с вузами, как отсутствие актуальной контактной информации на веб-сайте вуза. В связи с тем, что адреса электронной почты многих учебных заведений оказались неверными, а указанные телефоны не отвечали, оперативная связь с ответственными лицами была затруднена. Получение информации происходило в таком случае через канцелярию, отдел документооборота университета.

Заключение

С момента получения независимости наша страна уделяет особое внимание вопросам гендерного равенства и поддерживает гендерное образование на уровне государственной политики.

Актуальность гендерного образования в Республике Казахстан мы можем увидеть в трех аспектах:

1. В контексте достижения международных соглашений.
2. В контексте формирования нормативной основы развития гендерного образования.
3. В контексте формирования и развития социальных институтов, занимающихся этим вопросом.

В ходе подготовки этой директории были получены и проанализированы данные из высших учебных заведений республики.

1. Установлено, что в 21 вузе г. Алматы и регионов имеются специально разработанные элективные учебные курсы гендерного образования, это составляет 18% всех вузов.

2. В 9 учебных заведениях гендерные вопросы рассматриваются в содержании других социогуманитарных дисциплин. В итоге гендерное образование реализуется лишь в 30 университетах, или в 24% от всех вузов республики.

3. В 22 учебных заведениях в 2018-2019 учебном году курсы по гендерному образованию отсутствовали.

5. Наиболее распространенным в настоящее время курсом в университетах страны является «Гендерная психология».

Для дальнейшего системного развития курса гендерного образования выработаны следующие рекомендации

РЕКОМЕНДАЦИИ ПО РАЗВИТИЮ ГЕНДЕРНЫХ ДИСЦИПЛИН

❖ Необходимо обеспечить развитие гендерных дисциплин в вузах как количественно, так и качественно, с обновлением содержания.

❖ Необходимо обеспечить **рост научных исследований** по гендерным вопросам на программах бакалавриата, магистратуры и докторантуры.

❖ Одним из важных вопросов остается **издание учебной, учебно-методической и научной литературы** по гендерной тематике, в первую очередь на казахском языке, а также на русском, английском и других языках (при наличии специалистов).

❖ За прошедшие 20 лет с момента официального введения преподавания гендерных курсов в вузах страны, было проведено

множество мероприятий: международные, республиканские, внутривузовские научно-практические конференции, семинары, круглые столы, отдельные секции на симпозиумах, тренинги, летние школы, презентации исследований, курсы повышения квалификации и др.

❖ Несмотря на это, следует искать **новые креативные формы** презентации результатов научных исследований и их открытого, неформального обсуждения в кругу ученых, преподавателей вузов, обучающихся и НПО. **Новые форматы** обсуждения, такие как TEDx, и проверенные временем формы (воркшопы, дебаты, презентация и обсуждение новых изданий, встречи с авторами и общественными деятелями, публичные чтения, гостевые лекции, социальные проекты) необходимо использовать на всех уровнях непрерывного гендерного образования.

❖ Актуальным остается вопрос о создании информационных **ресурсов по гендерным вопросам в Интернете** и дискуссионных площадок в социальных сетях.

❖ Профессорско-преподавательский состав, исследователи и обучающиеся, занимающиеся гендерными вопросами, должны регулярно **обмениваться информацией, опытом** и результатами своих исследований. Как институционализированное, так и неформальное сетевое общение исследователей и преподавателей вузов, колледжей, школ, должно способствовать широкому развитию гендерного образования в республике.

❖ Необходимо создать Единый национальный **портал** по гендерному образованию и исследованиям в Казахстане на базе веб-ресурса НИИ СГИ (например, www.gender.kz).

❖ Вузам и НИИ страны следует активнее развивать **международные научные контакты** с гендерными исследователями ближнего и дальнего зарубежья. Приглашение ученых для проведения модульных курсов, гостевых лекций, семинаров и воркшопов должно заранее планироваться и подтверждаться соответствующим финансированием за счет государственного бюджета или средств вузов.

❖ В рамках **академической мобильности и научных стажировок** необходимо направлять обучающихся бакалавриата, магистратуры, докторантуры в ведущие научно-исследовательские центры, университеты, библиотеки и т.д.

❖ С целью поступательной работы по подготовке специализированного научного **журнала** по гендерной проблематике, соответствующего критериям международных рейтинговых изданий, КазГосЖенПУ предлагает в качестве основного издания для публикации статей журнал «Вестник Казахского государственного женского педагогического университета», входящий в Перечень изданий, рекомендованных ККСОН МОН РК.

ШАКИРОВА СВЕТЛАНА МАХМУТОВНА, к.филол.н.
директор Департамента по научной работе и инновациям
КазГосЖенПУ

г. Алматы, ул. Айтеке би 99, каб. 104,

раб. 8 (727) 237 00 18

моб. 8 777 372 72 18

email: s.shakirova@kazmkpu.kz

www.kazmkpu.kz

ТОЛЕУТАЙ УЛПАН КАРИБАЙҚЫЗЫ, доктор PhD

Директор Научно-исследовательского института

социальных и гендерных исследований

Адрес: Республика Казахстан, 050000

г. Алматы, ул. Айтеке би 111, кабинет 23

Тел.: +7 727 237 00 60

Е-mail: gender_studies@kazmkpu.kz; gender.zhenpu@mail.ru

[Gender Instityty](#)